

Despre Veneția Erasmusului meu :)

Am absolvit Universitatea de Vest, la Jurnalistică și Engleză. După mai mulți ani de meserie, ca jurnalist de presă scrisă, am început, tot la UVT, un master în Mass Media și Relații Publice. Anul trecut, în 2016, în ultimul semestru de master, am aplicat pentru o bursă Erasmus Placements ce mă putea ajuta să-mi completez datele pentru o lucrare de disertație mai aparte. Propunerea mea a fost acceptată și am plecat la Veneția, pentru 2 + 1 luni, la Universitatea Ca Foscari.

Urma să cercetez ce a rămas acolo după San Gerardo Sagredo, singurul martir venețian, primul episcop al Diecezei Romano-Catolice de Cenad, după numele de azi. Este o încercare aparte să studiezi lucruri legate de un sfânt, ca persoană nereligioasă, să o faci într-o țară a cărei limbă nu o vorbeai la plecare și să pleci de la o investigație istorico-jurnalistică și să ajungi la antropologie și criminalistică. O încercare de nerefuzat!

Așa că, în mai 2016, cu un metatarsian fracturat (ceea ce a însemnat că am șchiopătat luni bune și a trebuit să mă obișnuiesc cu durerea), am ajuns la Veneția pentru a-mi începe cercetarea. Amalgamul de noroc și nenoroc mi-a dat lucruri bune și altele mai puțin bune, spre deloc, pentru cele trei luni. După o relație foarte bună și care a curs firesc, cu Biroul Erasmus din UVT, am dat de un "Birou de Primire", la Ca Foscari, în care nimeni nu știa ce trebuie făcut cu mine și pentru mine. Din fericire, cazarea – pe care mi-o obținusem singură, în spațiile închiriate de o parohie catolică de acolo – era la 4 minute de corpul central al Ca Foscari. Deși îmi aprobaseră venirea și îmi sugeraseră un coordonator (care coordonator a fost unul dintre cele mai bune lucruri întâmplate acolo), cei de la biroul respectiv ("Erasmusii" lor lucrau doar cu "ieșirile", nu și cu "intrările") habar nu aveau unde să mă pună și ce să-mi dea. După mai bine de două decenii de presă, am învățat să gândesc repede și coerent, așa că le-am sugerat: parolă de net, permis de bibliotecă, permis de cantină universitară, facilități de transport?... Au spus: da, ai dreptate, și, dincolo de parola de net al universității, pe care am primit-o în aceeași zi, toată povestea a mai durat încă 10 zile, și s-a rezolvat abia după ce i-am spus coordonatorului meu că merg cu maceta peste ei, și, săracul om, a dat al ț-spelea telefon să le explice despre cât de bună sunt eu în țara mea și că, TOTUȘI, ar trebui să-mi rezolve hârtiile acelea. "Ofițerul cu transportul" nu mi-a răspuns nici până azi la mail, dar am primit formularele pentru bibliotecă, pentru cantină și o scrisoare de recomandare, în italiană, din partea universității. Care hârtie mi-a ajutat în multe situații.

Trăgând o linie, la ce mi-a ajutat cercetarea mea?

Am lucrat cu cel mai deosebit, serios, interesat, săritor și comunicativ coordonator pe care mi l-aș fi putut dori: prof. Giovanni Vian. Care s-a canonit puțin cu engleza, ca să ne înțelegem, până am învățat italiană (desigur, fără vreun curs oferit de Universitate), mi-a sugerat primele cărți din câteva biblioteci venețiene, de unde să-mi "apuc" cercetarea, mi-a explicat sistemul bibliotecilor lor și a avut larghețea ca, după primele zile de stat în bibliotecă, săpând după date într-o limbă pe care o înțelegeam aproximativ, să mă laude după ce i-am semnalat două greșeli ale unor istorici extrem de serioși care au scris despre Biserica Venețiană. Tot el mi-a explicat despre cum a evoluat cultul sfinților în Lagună, mi-a facilitat câteva întâlniri și a venit cu mine în Insula Sacca Fisola, pentru fotografiile de zi de acolo și pentru interviul cu preotul locului. M-a încurajat constant în cercetarea mea, a avut deosebita onestitate academică de a-mi spune că el nu e specialist pe felia mea dar va face tot posibilul să mă ajute și mi-a obținut de la Roma un studiu de care aveam mare nevoie, pentru a clarifica unele întrebări la care ajunsesem pe parcursul cercetării. Una peste alta, un coordonator care a înțeles că am trecut de vârsta de a avea un tutore în spatele meu, zi de zi, care m-a încurajat enorm, care a vorbit de la egal la egal cu

mine, ca între doi cercetători și care, la plecare, mi-a spus că a apreciat mult munca mea și că am ajuns la rezultate importante pentru specializarea lui, și că mă va propune pentru tipărire la o editură italiană, după ce-mi voi publica rezultatele într-o carte în România.

Dincolo de Universitate, ai cărei oameni, în afară de prof Vian, mi-au mai făcut mizerii, în timp (din cauza lor nu am ajuns să-mi susțin disertația când ar fi trebuit), am întâlnit oameni fantastici, extrem de aparte, de la care am învățat, cu care m-am simțit bine, care m-au ajutat să cresc spiritual. Cercetarea mea a avut meandre neașteptate: am călătorit sute de kilometri pe mare, pe canalele venețiene, cu autobuze, trenuri, bacuri, avioane, mașini, am ajuns în locuri sălbatice din insule, precum și în biblioteci și arhive renumite de sute de ani. Nu știu cum, într-o zi m-am auzit vorbind italiană. De unde legam cu jenă câteva cuvinte, în primele zile, am ajuns, la sfârșitul primelor luni, să am o discuție de trei ore, în arhiva unei biserici din Murano, cu un arhivist bătrân, de la care aveam nevoie de date. Deși plecasem din Veneția extrem de stresată, în trombă, pentru a ajunge la întâlnirea fixată de arhivistul Arhivelor Patriarhale, știind că cel cu care urma să mă întâlnesc vorbea... venețiana... ne-am înțeles perfect și, la sfârșitul celor trei ore, când am coborât în sarcofag, pentru a poza câteva tablouri, deja puteam glumi împreună, în italiană.

Am bătut zeci de biserici, căutând urme ale lui Gerardo Sagredo, fragmente de istorie, lucrări care îl reprezentau, oameni care aveau detalii necesare mie. Am văzut opere de artă inestimabile. Deși cunoșteam bine Veneția, din vizite anterioare, a fost o plăcere să locuiesc la trei minute de Canal Grande, să am acces zi-noapte la biserica ce are cea mai mare pictură pe pânză din lume (lucrare a lui Fumiani) și la biroul parohului acestei biserici, pentru studiu și acces la net, să locuiesc într-o casă construită în 1697 și să fiu parte din viața venețiană, cu *tornade*, *acqua alta* și alte ciudățenii pe care, în mod normal, nu le prinzi ca turist decât dacă ai foarte mult noroc.

Am pornit de la a investiga relicvele rămase de la San Gerardo, în Veneția, și tablourile, statuile și mozaicurile care îl reprezintă. Din cărțile și documentele de arhivă pe care le-am folosit, am identificat toate locurile cu relicve din Lagună și am refăcut trasee ale unora dintre operele de artă legate de el. M-am cunoscut cu directorul Muzeului de Științe Naturale din Veneția, biologul marin Luca Mizzan, care m-a ajutat să "rezolv" mitul unui "dragon" din biserica în care se află partea cea mai mare din relicvele lui San Gerardo, dragon (în fond, o biată balenă) care "fura" atenția pe care ar fi meritat-o San Gerardo, ale cărui oase stau în masa altarului, acolo. Am avut acces la relicvele sale, oarecum ascunse, de la Biserica San Giorgio Maggiore, de pe una din insulele venețiene, și, după ce am primit un studiu de acum 25 de ani, "rătăcit" de la Padova la Roma, publicat într-o revistă obscură și de care nimeni nu avea habar în Veneția, cu ajutorul unui ortoped timișorean am demonstrat că relicva pe care, de 500 de ani, benedictinii de la Giorgio Maggiore o prezentau drept un os al mâinii sfântului, este, de fapt, o tibie. Tot rezultatele mele au demonstrat că relicva din Sacca Fisola, care a ajuns acolo în 1964, este imposibil de a fi atribuită, dat fiind că în altarul din Murano se află... relicvele a... doi bărbați și o femeie...

După cum se vede, am trecut de la biblioteci și tablouri la... studii forensice, la calculat centimetri de cubitus, radius, tibie și peroneu. Erau lucruri pentru care cei din Veneția ar fi avut toate datele dar... nimeni nu s-a îngrijit să lege între ele punctele. De partea anecdotică a cercetării mele se află că șeful Biroului Relicve al Patriarhiei Venețiene mi-a spus că toți cei care aveau detalii despre relicvele din Murano sunt în ceruri deja și că ar fi util să "caut pe internet date". Ceea ce, după ce l-am cunoscut pe fostul paroh din Murano, acum canonic la San Marco, l-a făcut să sară în sus: "dar eu nu sunt în ceruri!" Am avut o ceartă cumplită cu gardienii din San Marco, de la bazilică, ce nu credeau că patriarhul lor mă

trimisese să caut acolo un anumit tablou, deși le-am arătat poza făcută în urmă cu jumătate de oră, în care apăream lângă el.

Cel mai important om pe care l-am întâlnit în cadrul cercetării mele este patriarhul catolic Francesco Moraglia, arhiepiscop de Veneția. Un ierarh pe care toată lumea mi-l prezentase ca rece și ca neavând curiozități ce să implice dialogul cu presa, despre care coordonatorul meu îmi spunea că nu l-a întâlnit niciodată, deși, din cauza ariei sale de cercetare, ar fi fost firesc, să o facă, m-a primit pentru o foarte scurtă întâlnire privată, care a ținut, până la urmă, aproape o oră, în care am cunoscut un om cald, deschis, inteligent, informat și săritor. Mi-a lăudat munca, mi-a oferit răspunsurile pe care le cerusem pentru cercetarea mea, gata redactate, am vorbit despre unele probleme ale Bisericii Catolice în Europa și în România și chiar am ajuns la subiectul preoților români greco-catolici căsătoriți, care activează în zona Veneției – și, cum se pare, am fost un bun ambasador al unei idei pe care o știam nerezolvată de câțiva ani. Patriarhul Moraglia mi-a spus că ar dori ca rezultatele cercetării mele să existe traduse în italiană, pentru preoții lui. A fost o întâlnire deosebit de cordială.

Dincolo de aceste lucruri, am ajuns să cunosc mult mai bine Veneția, să locuiesc în Dorsoduro – până atunci stătusem mereu în Cannaregio – să ajung în locuri unde nu mai fusesem, din Lagună (Torcello, Chioggia, Malamocco, Sacca Fisola), să leg prietenii noi, să adaug la ce strânsesem deja despre zonă. Am ajuns la câteva spectacole de la Opera La Fenice, pe care o iubesc de mulți ani, și, după o Norma superbă, cu Mariella Devia în rolul titular, am realizat un reportaj-interviu despre româncea ce a cântat în Adalgisa, Roxana Constantinescu. Tot în seara aceea l-am cunoscut și pe Charles Fabius, producător la Los Angeles Dance Project, a cărui companie de dans, avându-l drept coregraf pe Benjamin Millepied, unul din cei mai buni coregrafi din lume, este acum în tratative cu Teatrul Național din Timișoara pentru un spectacol, la noi, după ce am intermediat dialogul. Am realizat peste 30.000 de fotografii pentru proiectul meu, dintre care unele mai deosebite au fost la o ceremonie privată, condusă de patriarh, la Santa Maria della Salute, la o hirotonire de preoți în San Marco, la acqua alta de vară (mareea prin care apa inundă unele dintre străzile joase ale Veneției), la Cimitirul San Michele, la ceremonii în Murano, Sacca Fisola, San Francesco Della Vigna, Chioggia, San Pantaleone, Mănăstirea Armeană. Am pozat o tornadă ajungând chiar în piciorul ei și am prins cutremurul din Amatrice, în Italia – am încercat de nenumărate ori să donesc sânge sau să ajut în vreun fel, dar am dat de un haos destul de mare, și la spitalele din Veneția și Mestre, și la Ambasada Română din Roma.

Am prins o lună de ploi și furtuni zilnice (cu excepția a două zile) și o alta de caniculă. Am făcut pe ghidul, atunci când mi s-a solicitat ajutorul, sau când am dat de oameni dezorientați, pentru români, maghiari, italieni, americani, peruani, indieni și germani. Am vorbit, în lunile acestea, în primul rând engleză, apoi italiană, franceză, maghiară, un strop de latină și ceva germană. M-am împrietenit cu tinerii ce locuiau la parohia unde mă cazasem și am schimbat idei despre țările noastre – România, Germania, Albania și Italia. M-am întâlnit cu protopopol greco-catolic din Mestre și am vizitat împreună câteva biserici.

A fost o perioadă intensă, cu multe peripeții, cu acumulări intelectuale, cu oameni deosebiți cu care am avut prilejul să mă intersectez și cu care voi păstra legătura. M-a ajutat și ca student, și ca ziarist și om. Am scris, aici, trei cărți, dintre care una e deja publicată iar două așteaptă să intre în tipografie. Una dintre ele poartă, printre prefațatori, numele patriarhului Moraglia. A fost o oportunitate imensă oferită de Erasmus, și îmi place să cred că am folosit-o bine, atât pentru mine cât și pentru comunicarea mea, și mulțumesc tuturor celor care au făcut acest lucru posibil, începând cu Biroul Erasmus UVT.

Ramona Băluțescu